

Pedagogická
fakulta
Faculty
of Education

Jihočeská univerzita
v Českých Budějovicích
University of South Bohemia
in České Budějovice

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Pedagogická fakulta
Katedra matematiky

Bakalářská práce

Výukové aktivity pro podporu finanční gramotnosti žáků 2. stupně ZŠ

Vypracoval: Michal Břinek
Vedoucí práce: doc. RNDr. Vladimíra Petrášková, Ph.D.

České Budějovice 2022

Prohlášení

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci na téma Výukové aktivity pro podporu finanční gramotnosti žáků 2. stupně ZŠ jsem vypracoval samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě, elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Českých Budějovicích

.....

Michal Břínek

Anotace

Bakalářská práce je zaměřena na problematiku vyučování finanční gramotnosti na 2. stupni základních škol a je určena především jako podklad pro učitele, kteří hledají inspiraci pro výuku finanční gramotnosti. Práce vychází z revidované verze *Standardu finanční gramotnosti* z roku 2017 (MF), a tedy i z *Rámcového vzdělávacího programu pro základní vzdělávání* (MŠMT, 2021). Aktivitky jsou vystaveny na doporučeních, která jsou charakterizována v dokumentu *Metodická doporučení pro výuku finanční gramotnosti* (Hessová, 2013).

Práce se skládá z teoretické a praktické části. Teoretická část je zaměřena na vymezení základních pojmů a dále na to, kdo by měl být vzděláván ve finanční gramotnosti. V teoretické části je také vymezeno, co by se mělo vyučovat na 2. stupni základních škol z oblasti finanční gramotnosti a také na to, jakým způsobem je dobré výuku vést.

Praktická část bakalářské práce obsahuje sedm aktivit, které byly vytvořeny v souladu s dokumenty popsány v teoretické části. Aktivitky se zaměřují na různé části *Rámcového vzdělávacího programu pro základní vzdělávání* (MŠMT, 2021) a snaží se pokrýt co největší část učiva.

Klíčová slova

finanční gramotnost, Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání, Standard finanční gramotnosti, metodická doporučení, výukové metody, finanční vzdělávání, vzdělávací aktivitky.

Annotation

This bachelor's thesis focuses on problems of teaching financial literacy at the second grade of elementary school. It is primarily intended for teachers who look for inspiration for teaching financial literacy. The thesis is based on documents called Standard of the financial literacy for elementary education from 2017 and General education program for elementary education from 2021. Activities are based on recommendations described in a document Methodical recommendation for teaching financial literacy from 2013.

The thesis consists of a theoretical and a practical part. The theoretical part is focused on defining basic terms and who should be educated in financial literacy. There is also defined what should be taught in financial literacy at the second grade of elementary school and how it should be taught.

The practical part contains seven activities which were created according to documents described in the theoretical part. Activities are focused on various parts of a document called General education program for elementary education from 2021 and they are trying to cover as much of the curriculum as possible.

keyword

financial literacy, General education program for elementary education, Standard of the financial literacy for elementary education, methodical recommendation, teaching method, financial education, educational activities

Poděkování

Velice rád bych touto cestou poděkoval vedoucí mé bakalářské práce doc. RNDr. Vladimíře Petráškové, Ph.D., za pomoc, cenné rady, odborné vedení a za čas, který mi během tvorby této práce věnovala.

Obsah

1 Úvod	8
Cíle a metodika	8
2 Teoretická část	10
2.1 Vymezení pojmů	10
2.1.1 Finanční gramotnost	10
2.1.2 Finanční vzdělávání	10
2.1.3 Projekt finančního vzdělávání	12
2.2 Cílové skupiny finančního vzdělávání	13
2.2.1 Prioritní cílové skupiny	13
2.3 Standardy finanční gramotnosti	14
2.4 Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání 2021	17
2.5 Metodická doporučení pro výuku finanční gramotnosti	19
2.5.1 Koncepce	19
2.5.2 Spolupráce	21
2.5.3 Metody formy práce	21
2.6 Aktivizující výukové metody	24
2.6.1 Diskuzní metoda	24
2.6.2 Metody heuristické, řešení problémů	25
2.6.3 Metody situační	26
2.6.4 Inscenační metody	26
2.6.5 Didaktické hry	27
2.7 Měření finanční gramotnosti	28
3 Praktická část	30
3.1 Nakupování je věda	30
3.1.1 Pracovní list - Nakupování	30
3.2 Svět úvěrů	35
3.2.1 Aktivita - Svět úvěrů	35
3.3 Rozpočet	39

3.3.1	Aktivita - Rozpočet	39
3.4	Úvěry	42
3.4.1	Pracovní list - Úvěry	42
3.5	Na trhu	45
3.5.1	Aktivita - Na trhu	45
3.6	Tvorba ceny	47
3.6.1	Pracovní list - Tvorba ceny	47
3.7	Desková hra Finanční svoboda	49
3.7.1	Využití deskové hry Finanční svoboda	49
3.7.2	Příklad z deskové hry Finanční svoboda	50
4	Závěr	51
5	Seznam použité literatury a zdrojů	52
6	Seznam obrázků a tabulek	54

1 Úvod

I přes mnoho programů zaměřujících se na rozvoj finanční gramotnosti v České republice se zdá, že téma stále není tak rozšířené, jak by být mělo. Mnoho lidí stále upadá do existenčních problémů a jedním z možných vysvětlení může být právě nízká úroveň finanční gramotnosti. Otázkou zůstává, zda je výuka finanční gramotnosti na základních školách skutečně realizována v dostatečné kvalitě a podle nejnovějších poznatků.

Předkládaná práce se zabývá tím, co je to vlastně finanční gramotnost a finanční vzdělávání. Dále jsou zde popsány základní principy, kterých je nutné se při výuce finanční gramotnosti držet. Práce se také zaměřuje na to, co vše je implementováno do *Rámcového vzdělávacího programu pro základní vzdělávání* (MŠMT, 2021) na 2. stupni ZŠ a co je tedy nutné vyučovat. A v neposlední řadě na to, jakými doporučeními je dobré se při výuce finanční gramotnosti řídit a proč díky nim můžeme předcházet některým problémům.

Na základě všech poznatků, které jsou uvedeny v této práci, by měly vznikat takové aktivity finanční gramotnosti pro výuku na 2. stupni základních škol, které by podpořily budování finanční gramotnosti žáků základních škol - potenciálních účastníků finančního trhu.

Cíle a metodika

Cílem této práce bylo vypracovat výukové aktivity podporující výuku finanční gramotnosti na 2. stupni ZŠ a to tak, aby pomáhaly žákům zvýšit úroveň finanční gramotnosti v návaznosti na to, jak jsou témata vymezena v dokumentu *Standard finanční gramotnosti* (MF, 2017). Zároveň jsou tyto výukové aktivity vytvořeny tak, aby byly v souladu s novějšími výukovými metodami, díky kterým jsou děti více vtaženy do učení.

V první fázi bakalářské práce byla nastudována literatura vztahující se k problematice finanční gramotnosti a k metodám výuky finanční gramotnosti, pro správné pochopení oblasti finančního vzdělávání a získání dostatečného základu pro tvorbu vlastních výukových aktivit. V teoretické části se pak zaměřuji na vymezení pojmů

z finanční gramotnosti a metod výuky finanční gramotnosti. Dále následuje seznámení se s dokumenty jako je *Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání* (MŠMT, 2021) nebo *Standardy finanční gramotnosti* (MF, 2017).

V praktické části se věnuji samotné tvorbě výukových aktivit tak, aby odpovídaly metodickým doporučením, která jsou popsána v teoretické části, a zároveň tak, aby byly na úrovni učiva stanoveném v dokumentu *Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání* (MŠMT, 2021).

2 Teoretická část

2.1 Vymezení pojmů

2.1.1 Finanční gramotnost

Dokument *Národní strategie finančního vzdělávání 2.0* uvádí, že „finanční gramotnost je souhrn znalostí, dovedností a postojů nezbytných k dosažení finanční prosperity prostřednictvím zodpovědného finančního rozhodování“ (MF, 2019, s. 5).

Dále uvedeme definici, z publikace *Metodická doporučení pro výuku finanční gramotnosti*, ve které se konstatuje, že „finanční gramotnost představuje úroveň specifických znalostí, dovedností a hodnotových postojů, které jsou pro různé cílové skupiny popsány ve *Standardech finanční gramotnosti*“ (Hessová, 2013, s. 4).

2.1.2 Finanční vzdělávání

Finanční vzdělávání je proces směřující ke zvyšování úrovně finanční gramotnosti. Jeho cílem je posílení osobní odpovědnosti jedince za hospodaření se svými financemi, resp. změna chování směřující k odpovědnějšímu rozhodování v oblasti financí, a tím k zajištění finanční prosperity daného jedince i jeho rodiny (NSFV 2.0, 2019, s. 5).

Dále je v dokumentu *NSFV 2.0* vymezeno, jakými principy se má finanční vzdělávání řídit. Mezi tyto principy patří:

- Objektivita
- Nezávislost
- Odbornost
- Zacílení

Princip objektivity nám říká, že předávané informace mají být zbaveny subjektivního hodnocení. Měly by být podávány objektivně a nestranně, přičemž by neměla být zatajena žádná důležitá informace.

Nezávislost znamená, že konkrétní produkt či službu nepropagujeme ani nedoporučujeme, je ovšem zřejmé, že v některých případech bude nutné použít například logo či jiný znak typický pro produkt. Tento znak bychom pak ale neměli nadužívat.

O podobném principu se můžeme dozvědět také v dokumentu *Systém budování finanční gramotnosti na základních a středních školách*, který je zde nazván principem obecnosti a říká, že:

Mají-li být projekty finančního vzdělávání v oblasti počátečního nebo dalšího vzdělávání považovány za součást systému finančního vzdělávání, mají svým charakterem rozvíjet a zvyšovat úroveň FG ve smyslu základní orientace a přehledu o finančních produktech či službách, přičemž se nesmí týkat propagace konkrétních produktů a služeb (2007, s.10).

Princip odbornosti pojednává o tom, že musí být dodržena správnost obsahu finančního vzdělávání a tedy, že i přednášející musí být řádně vzdělávání v oblasti finanční gramotnosti a pedagogiky tak, aby byli schopni předat aktuální informace žákům.

Poslední princip, princip zacílení, nám říká, že máme volit takové nástroje, metody a způsoby komunikace, které jsou nejvhodnější pro danou cílovou skupinu (NSFV 2.0, 2019).

Pokud má být celé finanční vzdělávání v souladu s těmito principy, pak i v jednotlivých projektech finanční gramotnosti, které jsou využívány při výuce, musí být implementovány a dodržovány všechny výše popsané principy.

2.1.3 Projekt finančního vzdělávání

Projekt finančního vzdělávání „je aktivita, soubor aktivit nebo nástroj konkrétního subjektu nebo skupiny subjektů v oblasti finančního vzdělávání s cílem zvýšit úroveň finanční gramotnosti stanovené cílové skupiny“ (NSFV 2.0, 2019, s. 5).

Tyto projekty dále musí být v souladu se *Standardem finanční gramotnosti* a splňovat principy finančního vzdělávání popsané v *Národní strategii finančního vzdělávání 2.0*.

Na stránkách ministerstva financí¹ lze také nalézt národní registr projektů finančního vzdělávání, kde můžeme podle několika kritérií, kterými jsou: kraj, cílová skupina a typ projektu, nalézt nejvhodnější projekt finančního vzdělávání.

¹<https://financnigramotnost.mfcr.cz/cs/narodni-registr-projektu/vyhledavani-v-narodnim-registru>

2.2 Cílové skupiny finančního vzdělávání

Dokument *NSFV 2.0* vymezuje dva pilíře finančního vzdělávání. První z nich se nazývá počáteční finanční vzdělávání a je zaměřen na finanční vzdělávání žáků, druhým pilířem je další vzdělávání a zaměřuje se na vzdělávání dospělých (2019).

Z dlouhodobého hlediska lze předpokládat, že finančního vzdělání se dostane celé populaci díky počátečnímu finančnímu vzdělávání. Avšak některé skupiny dospělých neměly možnost se dosud finančně vzdělávat a s ohledem na omezené kapacity a efektivnost to stále není možné. Proto se projekty finančního vzdělávání zaměřují na tzv. prioritní cílové skupiny.

2.2.1 Prioritní cílové skupiny

Za pomocí několika kritérií byly vybrány skupiny, které jsou považovány za prioritní. V rámci počátečního vzdělávání sem řadíme žáky prvního a druhého stupně základních škol a dále studenty středních škol. Do oblasti dalšího vzdělávání dospělých jsou zahrnuti nezaměstnaní občané, kteří jsou registrováni na Úřadu práce, příjemci pomoci v hmotné nouzi a senioři.

Je tedy zřejmé, že při vzdělávání dospělých musí být skupina snadno vymežitelná, stát zároveň musí mít nástroj, jak cílovou skupinu donutit se finančně vzdělávat a dále je zde potřeba zvýšit úroveň finanční gramotnosti u cílové skupiny, protože aktuálně je na nízké úrovni.

Je tedy nutné vzdělávat v oblasti finanční gramotnosti také další pracovníky, kromě pedagogů, jako jsou například zaměstnanci úřadu práce, policisty nebo sociální pracovníky (*NSFV 2.0*, 2019).

2.3 Standardy finanční gramotnosti

Dokument *Systém budování finanční gramotnosti na základních a středních školách* obsahuje kapitolu s názvem Standardy FG, kde jsou stanoveny úrovně finanční gramotnosti, které by měly být zvládnuty u různých cílových skupin a které byly revidovány roku 2017. Tyto standardy jsou implementovány do rámcových vzdělávacích programů nebo mohou být podkladem pro tvorbu výukových aktivit pro rozvoj finanční gramotnosti (MF, MPO, MŠMT, 2007).

Revize *Standardu finanční gramotnosti* z roku 2017 nám vymezuje čtyři okruhy. Pochopení každého okruhu na dané úrovni v sobě zahrnuje i osvojení okruhů nižších úrovní, tím dochází k prohlubování znalostí v daném tématu. Mezi těmito okruhy jsou:

- Nakupování a placení
- Hospodaření domácnosti
- Přebytek rozpočtu domácnosti
- Schodek rozpočtu domácnosti

Dále se podíváme, jaké konkrétní úrovně nám revize *Standardu finanční gramotnosti* vymezuje právě pro 2. stupeň základních škol v jednotlivých okruzích.

Nakupování a placení

Nakupování

V této oblasti dokáže žák určit cenu produktu či služby z nákladů, poptávky nebo od konkurence. Pokud žáka uvedeme do fiktivní situace, kdy má reklamovat zboží či službu, umí vysvětlit postup a případně ví, na koho se obrátit v případě sporu. Dokáže vysvětlit jaký vliv má inflace na hodnotu peněz. Má základní znalosti ze světa obchodu a dokáže rozpoznat nekalé obchodní praktiky.

Bezhotovostní placení

Žák umí vysvětlit výhody a rizika bezhotovostního placení a popíše, jak platit bezpečně. Umí odlišit debetní a kreditní kartu, vysvětlí rozdíly mezi nimi. Ví, jakými způsoby lze kontrolovat pohyb a stav prostředků na účtu (Standard finanční gramotnosti, 2017).

Hospodaření domácnosti

Rozpočet

Žák rozumí, co je příjem a výdaj a umí sestavit rozpočet pro jednotlivce i rodinu. Rozlišuje čistý a hrubý příjem, dále pravidelné a nepravidelné, popřípadě jednorázové příjmy. Na příkladu dokáže rozlišit pevné, kontrolovatelné a jednorázové výdaje a umí zvážit nezbytnost těchto výdajů.

Porovná majetek a závazky domácnosti v bilanci

Žák chápe, že bilance zachycuje stav financí a vysvětlí, kdy je majetek splacen a kdy je domácnost zadlužena.

Úvod do finančních služeb

V této části dokáže žák popsat jednotlivé finanční produkty a ví, k čemu každý z nich slouží. Umí provádět výpočty jednoduchého úročení a vysvětlit princip složeného úročení. Charakterizuje úroky a poplatky a popíše, jaké dopady mají na cenu finančního produktu. Žák umí porovnat a zvolit finanční produkty podle několika kritérií, kterými jsou: riziko, výnos, likvidita.

Plánování

Žák si umí určit krátkodobé a dlouhodobé finanční cíle a rozhodne o jeho financování a tím i o dosažení svých cílů. Určí rizika, která mu mohou zabránit v dosažení jeho finančních cílů a navrhne opatření pro jejich eliminaci (Standard finanční gramotnosti, 2017).

Přebytek rozpočtu domácnosti

Odliší spotřebu, úspory a investice a jejich využití

Žák na příkladě dokáže rozeznat spotřebu, úspory a investice a dokáže je charakterizovat.

V příkladu navrhne řešení přebytku rozpočtu

Žák navrhne vhodné způsoby, kterými lze naložit s přebytkem rozpočtu. Určí, zda je vhodné v dané situaci přebytek uspořit či investovat.

Odliší druhy pojištění

Žák odliší základní druhy pojištění, dokáže je popsat a určit, pro jaké situace jsou která pojištění vhodná.

V příkladu navrhne vhodné využití pojištění

Žák dokáže odlišit jednotlivé druhy pojištění a poté ve fiktivní situaci navrhne vhodné pojištění, které nejvíce vyhovuje dané situaci (Standard finanční gramotnosti, 2017).

Schodek rozpočtu domácnosti

Navrhne řešení schodku rozpočtu domácnosti

Žák navrhne vhodné způsoby, kterými lze řešit schodek rozpočtu. Umí tedy určit, které výdaje jsou postradatelné a které naopak snížit nelze.

Půjčování

Žák v modelových příkladech rozhodne, kdy je vhodné si půjčit a kdy ne, rozhodne o tom, který z nabízených úvěrů je nejvhodnější. Je schopen uvést příklady spotřebitelských úvěrů. Objasní postup získání úvěrů a určí, zda by v modelové situaci byl schopen úvěr splácet.

Důsledky nesplácení

Žák vysvětlí, jaké mohou být důvody k nesplácení dluhu a jaké jsou jeho důsledky. Popíše postup vymáhání dluhu a je schopen navrhnout řešení zadlužení. Vysvětlí, jak se může vyhnout předlužení (Standard finanční gramotnosti, 2017).

2.4 Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání 2021

V lednu roku 2021 byl *Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání* revidovaný Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy. Školy mohou své ŠVP ZV upravit dle nové verze od 1.9.2021, nejdéle však musí zahájit výuku dle nového RVP ZV na prvních stupních od 1.9.2023 a na druhých stupních od 1.9.2024 (RVP ZV, 2021).

V Rámcovém vzdělávacím programu nalezneme, jak očekávané výstupy, tak i učivo. Oproti tomu ve *Standardu finanční gramotnosti* jsou v jednotlivých oblastech uvedeny pouze očekávané výstupy, které jsou však v *RVP ZV* rozvedeny podrobněji. Níže můžeme vidět tabulku 1, 2 a 3 se vzdělávacími oblastmi, obory a učivem, které je uvedeno v *RVP ZV* a zároveň se vztahuje k výuce finanční gramotnosti na 2. stupni ZŠ (RVP ZV, 2021).

Vzdělávací oblast: Výchova k občanství
Obsah: Člověk, stát a hospodářství
<p>majetek, vlastnictví – formy vlastnictví; hmotné a duševní vlastnictví, jejich ochrana; hospodaření s penězi, majetkem a různými formami vlastnictví</p> <p>peníze – formy placení</p> <p>hospodaření – rozpočet domácnosti, úspory, investice, úvěry, splátkový prodej, leasing; rozpočet státu, typy rozpočtu a jejich odlišnosti; význam daní</p> <p>banky a jejich služby – aktivní a pasivní operace, úročení, pojištění, produkty finančního trhu pro investování a pro získávání prostředků</p> <p>principy tržního hospodářství – nabídka, poptávka, trh; tvorba ceny, inflace; podstata fungování trhu</p>

Tabulka 1: Výchova k občanství (RVP ZV, 2021, vlastní zpracování)

Vzdělávací oblast: Člověk a svět práce
Obsah: Provoz a údržba domácnosti
finance, provoz a údržba domácnosti – rozpočet, příjmy, výdaje, platby, úspory; hotovostní a bezhotovostní platební styk, ekonomika domácnosti

Tabulka 2: Člověk a svět práce (RVP ZV, 2021, vlastní zpracování)

Vzdělávací oblast: Matematika a její aplikace
Obsah: Číslo a proměnná
procenta – procento, promile; základ, procentová část, počet procent; jednoduché úrokování
Obsah: Závislosti, vztahy a práce s daty
závislosti a data – příklady závislostí z praktického života a jejich vlastnosti, nákresy, schémata, diagramy, grafy, tabulky; četnost znaku, aritmetický průměr

Tabulka 3: Matematika a její aplikace (RVP ZV, 2021, vlastní zpracování)

2.5 Metodická doporučení pro výuku finanční gramotnosti

Někteří učitelé základních a středních škol neměli možnost si sami projít finančním vzděláváním v době svých studií a právě proto je dokument *Metodická doporučení pro výuku finanční gramotnosti* určen především těmto učitelům. Dokument má doporučující charakter, a tedy neurčuje co přesně a jakým způsobem se musí vyučovat, nicméně čtenáři radí, jak správně vyučovat finanční gramotnost (Hessová, 2013).

Dokument je členěn do tří oblastí, kterými jsou: koncepce, spolupráce, metody a formy práce. Celkem je zde popsáno 14 doporučení, která se vzájemně prolínají a měla by mezi nimi být jistá synergie. Níže si tedy uvedeme jednotlivá doporučení, která jsou uvedena v dokumentu *Metodická doporučení pro výuku finanční gramotnosti* (Hessová, 2013) a blíže si je popíšeme.

2.5.1 Koncepce

Oblast koncepce se především zaměřuje na samotnou výuku a na to, jak pracovat s aktivitami rozvíjejícími finanční gramotnost. Tato oblast obsahuje celkem 7 doporučení, která se snaží poukazovat na některé problémy, na které může výuka narážet a zároveň poskytuje řešení těchto problémů. Při začlenění všech nebo alespoň některých doporučení do výuky dojde k optimalizaci a k hladšímu průběhu celého vyučování.

Porozumění podstatě finanční gramotnosti – Toto metodické doporučení je založeno na znalosti systému budování finanční gramotnosti a je tedy důležité pro správné zařazení finanční gramotnosti do vyučovaných předmětů a zvolení metod výuky. Je zde tedy nutné rozumět dvou pilířovému systému finančního vzdělávání definovanému v dokumentu *NSFV 2.0*, dále být seznámen se *Standardy finanční gramotnosti* a jeho okruhy, obsahem a také očekávanými výsledky a znát *RVP ZV*. Toto doporučení je také navázáno na princip zacílení, který je popsán výše.

Začlenění finanční gramotnosti do školních vzdělávacích programů – Tento bod byl důležitý především v roce 2013, kdy byl upraven *RVP ZV* a finanční gramotnost se stala povinnou součástí základního vzdělávání a bylo nutné upravit i všechny ŠVP právě podle nového *RVP ZV*.

Integrace vzdělávacího obsahu – Je důležité prolnout výuku finanční gramotnosti do předmětů jako je matematika, informační technologie, případně dalších předmětů. Toto metodické doporučení vede k lepšímu pochopení finanční gramotnosti, nejde pak totiž o separovaný soubor poznatků, ale o komplexní výuku, ke které je třeba použít i nabyté znalosti z jiných předmětů. Při propojení více předmětů se pak výuka více přibližuje reálnému životu a každodenním problémům.

Používání a vysvětlování odborných pojmů – Tento bod nám říká, že používání odborných pojmů je prostředek k výuce finanční gramotnosti, zároveň umožňuje přesnou komunikaci při výuce s ohledem na jednotlivé cílové skupiny. V žádném případě však samotné vysvětlování pojmů nemůže být cílem finančního vzdělávání. Cílem je, jak je zřejmé z definice, získání specifických znalostí, dovedností a hodnotových postojů.

Rozvíjení kritického myšlení – Rozvíjení kritického myšlení u žáků vede k zodpovědnému a vědomému rozhodování, a to nejen v oblasti finanční gramotnosti.

Prezentace finančního světa v širších souvislostech – Je potřeba pochopit, jaké dopady mohou jednotlivá ekonomická rozhodnutí mít, abychom se mohli rozhodnout co nejlépe. Lze například ukázat, jaké dopady má nákup produktu vyrobeného v České republice oproti nákupu podobného produktu vyrobeného v zahraničí, zda je ve všech případech vhodné kupovat nejlevnější varianty produktů a ukázat proč mohou být vlastně některé ceny nižší než u stejných výrobků jiného výrobce.

Nepropagovat konkrétní produkty, služby a instituce – Musíme dodržovat princip nezávislosti a nevyučovat pouze na příkladě jednoho produktu, služby či instituce. Při výuce je vhodné porovnávat více nabídek mezi sebou a také je možné zapojit žáky do vyhledávání jednotlivých produktů či služeb. (Hessová, 2013).

2.5.2 Spolupráce

V oblasti spolupráce je popsáno, jakým způsobem může při výuce pomoci správná kooperace mezi učiteli. Zároveň se zde dozvíme, proč je dobré spolupracovat s rodiči, a o čem s nimi hovořit v souvislosti s výukou finanční gramotnosti.

Spolupráce s kolegy – Jak bylo popsáno v některých předešlých doporučeních, je důležité, aby finanční gramotnost byla obsahem více předmětů. Proto je vhodné zkoordinovat s kolegy prolnutí finanční gramotnosti i v jejich předmětech, popřípadě nalezení míst v *RVP ZV*, kde by byla možnost posílit výuku finanční gramotnosti. Zároveň je dobré předat si s kolegy zkušenosti z výuky a informace o probrané látce, které mohou pomoci k lepšímu zkoordinování látky či k logické návaznosti učiva.

Spolupráce s rodiči – V jedné třídě se často nachází studenti z různých sociálních vrstev a již z těchto důvodů musíme být obezřetní, s jakými informacemi pracujeme, protože žáci mohou vycházet ze situací, které zažívají ve svých rodinách. Je vhodné pracovat s fiktivními údaji a vyučovat žáky formou modelových situací. Také je vhodné informovat přímo rodiče o těchto metodách výuky (Hessová, 2013).

2.5.3 Metody formy práce

V oblasti metody formy práce je učitel seznámen s tím, jakými způsoby je dobré před žáky předkládat výukové aktivity, tak, aby učení žáky bavilo a zároveň, aby byla výuka efektivní. K této oblasti se uvádí celkem 5 následujících doporučení.

Řešení úloh z běžného života – Protože cílem finanční gramotnosti není pouhé naučení odborných názvů či strojové učení teoretických poznatků, ale získání kompetencí k finančnímu rozhodování a zlepšování dovedností, je potřeba k tomu přizpůsobit i výuku, která by měla vycházet z učení objevováním samotnými studenty a z vlastních poznatků. Toho můžeme docílit problémovou výukou, konkrétně lze uplatnit například heuristickou metodu, nebo situačními metodami.

Využívání informačních a komunikačních technologií – Jedním z důležitých nástrojů, které můžeme při výuce finanční gramotnosti využít, jsou informační technologie. Pravděpodobně nejvyužívanějším nástrojem je tabulkový procesor, který při správném použití umožňuje okamžité přepočítání výsledků při změně vstupních hodnot. Můžeme také použít některé vhodné webové aplikace podporující výuku finanční gramotnosti, a které jsou zároveň k dispozici zdarma. Pro ověření některých výsledků je také možné využívat online finanční kalkulátory, avšak je zde třeba dbát na to, zda jsou zdroje ověřené a také na správnost těchto kalkulaček.

Podněcování kooperace žáků – Nejdůležitější výhodou kooperativní výuky je aktivizace většího množství žáků než při klasické frontální výuce. Dalšími výhodami může být socializace a rozvoj komunikačních schopností. Vyučující se při kooperativní výuce stává spíše průvodcem, tak jak je tomu v mnoha alternativních školách. Žáci se učí od svých vrstevníků, předávají si zkušenosti a mohou si lépe uvědomovat existenci rozdílných finančních situací v jednotlivých rodinách.

Uplatňování inscenačních metod – Díky těmto metodám se žáci mohou na problémy týkající se finanční gramotnosti dívat z jiné perspektivy, tedy z pohledu role, kterou hrají. Žáci jsou také velice dobře motivováni, protože je předstírání dospělých lidí často baví, proto jsou dobře soustředěni a díky tomu vnímají finanční situaci, do které je děj zasazen, z jiného pohledu. Zároveň tyto metody odstraňují výše zmíněné problémy s citlivými údaji tím, že pracujeme s údaji fiktivními. Žáci dále rozvíjí komunikaci a socializují se s ostatními spolužáky.

Zařazování didaktických her – Mezi možnými variantami jsou zde deskové a počítačové hry. Hraní her je jednou z možností, jak zpestřit výuku, procvičit již probrané učivo a kde žáci mohou využít své znalosti. Jako problém zde může být vyšší pořizovací cena deskových her, omezený počet hráčů a někdy i časová náročnost, proto jsou často voleny počítačové hry, kde je však nevýhodou menší interakce mezi žáky oproti deskovým hrám (Hessová, 2013).

2.6 Aktivizující výukové metody

Aktivizující výukové metody jsou dalším prvkem, který může vyučujícím pomoci při realizaci výukových aktivit z finanční gramotnosti u žáků na 2. stupni základních škol. Tyto metody, jak už jejich název napovídá, dokáží žáky podněcovat k aktivní účasti ve výuce. Tato aktivizace je pak jedním z nejdůležitějších prvků na cestě k objevení nových znalostí vlastními silami žáků.

Aktivizující metody, jak je definovala Jankovcová a kol., jsou „postupy, které vedou výuku tak, aby se výchovně-vzdělávacích cílů dosahovalo hlavně na základě vlastní učební práce žáků, přičemž důraz se klade na myšlení a řešení problémů“ (1989, str. 84).

Cílem těchto metod je tedy uvést žáka do takového stavu, kdy se aktivně zapojuje do výuky a vlastním úsilím získává nové poznatky. Při používání aktivizujících metod je také vhodné pracovat s žáky individuálně a umožňovat jim modifikace jednotlivých úkolů tak, aby je správně motivovaly. Tyto metody jsou však náročnější z hlediska vedení výuky a také na časové prostředky, protože je nutné výuku vedenou aktivizujícími metodami dopředu detailně naplánovat (Jiřina Nováková, 2014).

2.6.1 Diskuzní metoda

Maňák a Švec ve své publikaci *Výukové metody* uvádí, že:

Výuková metoda diskuse se na rozdíl od rozhovoru vymezuje jako taková forma komunikace učitele a žáků, při níž si účastníci navzájem vyměňují názory na dané téma, na základě svých znalostí pro svá tvrzení uvádějí argumenty, a tím společně nacházejí řešení daného problému (2003, str. 108).

Autoři dále uvádějí, že diskuze se osvědčuje obzvláště v případech, kdy diskutující mají na dané téma různé názory nebo když se téma týká hodnotových postojů. Správná diskuze pak má být zaměřená na cíl a neměl by zde být prostor pro myšlenky, které se vzdalují tématu. Je dobré, když se zapojí všichni diskutující, ale není to ve všech případech nezbytné, pokud se žáci aktivně soustředí na téma alespoň ve svých myšlenkách.

Diskusí žáci zlepšují svou schopnost komunikace, učí se pochopit podstatu problému a pohotově reagovat. V neposlední řadě pomáhá diskuze zdokonalovat myšlení žáků a také je učí lépe porovnávat své názory s názory ostatních diskutujících (Josef Maňák, Vlastimil Švec, 2003).

2.6.2 Metody heuristické, řešení problémů

Hlavním účelem heuristických metod je objevování poznatků žákem za pomoci vyučujícího. Zároveň tyto metody vycházejí z běžného života, kdy je většina lidí zvyklá na řešení běžných problémových situací, se kterými se setkali poprvé, právě tímto způsobem. Role učitele je zde tedy taková, že žákům radí a usměrňuje je v jejich aktivitách, ale samotné poznatky, které mají být žáky objeveny, jim nesděluje. Učitel může například pokládat problémové otázky, které budou žáky posouvat v jejich aktivitě dál a může je tím i velice silně motivovat k dalšímu prozkoumávání problému (Josef Maňák, Vlastimil Švec, 2003).

Řešení problémových úloh představuje schopnost jednotlivce využívat kognitivní procesy k řešení reálných mezipředmětových situací, v nichž není okamžitě zřejmý způsob řešení a které ani typem gramotnosti, ani obsahem nespádají pouze do oblasti matematiky, přírodních věd nebo čtení (Vladislav Tomášek, Eva Potužníková, 2004, str. 7).

První fází při řešení problému je fáze identifikace, která může být pro žáky obtížná, ale zároveň je klíčová pro další postup. Proto je tedy vhodné, aby vyučující dokázal zvolit vhodný problém a případně, aby dokázal žákům pomoci při odhalování problému. Další fází je analýza problémové situace, kdy je nutné pochopit podstatu problému, roztrždit informace podle důležitosti, popřípadě doplnit si informace, které nejsou zcela zjevné. Třetí fází je vytváření hypotéz a návrhů řešení. Předposlední fází je verifikace hypotéz, kdy dochází ke střetu hypotéz s novými informacemi či s praxí, která ukáže, zda je předpokládaná hypotéza správná, či nikoliv. Důležité je, že hypotéza, kterou žák ověří a je chybná, neznamená žákův neúspěch, pouze vyloučení jedné z hypotéz a žák by se tak měl posunout ve svých úvahách dál. Poslední fází je návrat k dřívějším fázím při neúspěchu. Do této fáze žák vstupuje při neúspěšných řešeních problému (Josef Maňák, Vlastimil Švec, 2003).

2.6.3 Metody situační

Základem situační metody je problémová situace z reálného života, jejíž řešení není zjevné a je potřeba mít znalosti několika různých předmětů. Proto také při situačních metodách žáci pracují ve skupinách, diskutují a vytvářejí modelové řešení problému, které by mělo být konfrontováno se skutečností (Josef Maňák, Vlastimil Švec, 2003).

Situační metody rozšiřují řešení relativně vyhraněných a identifikovaných problémů o novou dimenzi, neboť se vztahují na širší zázemí problému, na reálné případy ze života, které představují specifické, obtížné jevy vyvolávající potřebu vypořádat se s nimi, vyžadující angažované úsilí a rozhodování (Josef Maňák, Vlastimil Švec, 2003, str. 119).

Důležité je, aby téma zvolené situace bylo pro žáky přiměřené jejich věku a znalostem, aby pro ně nebylo příliš obtížné problém uchopit. Žáci se musí při řešení situace seznámit s velkým množstvím materiálů a relevantních informací a na jejich základě tvořit řešení zadané situace. Důležitou součástí situačních metod je práce ve skupině a diskuse, díky které žáci zvolí to řešení, které je nejpropracovanější (Josef Maňák, Vlastimil Švec, 2003).

2.6.4 Inscenační metody

Při inscenačních metodách každý žák hraje určitou sociální roli, navzájem se ovlivňují a díky tomu mohou blíže pochopit zájmy, hodnoty a postoje dalších aktérů a zároveň prohloubit své znalosti ze zvolené oblasti. Další výhodou je zlepšování komunikačních schopností žáků a jejich socializace.

Při realizaci je důležité, aby měl vyučující podrobně vypracovaný plán a popsané jednotlivé role. Další překážka může být volba žáků, kteří budou dané role hrát, přičemž je nejvhodnější volit dobrovolníky, kteří jsou ochotni si roli zahrát. Žáci také musí být dobře seznámeni se situací, kterou budou předvádět. Důležitou součástí je hodnocení inscenace, které by mělo přijít bezprostředně po skončení hraní. Je vhodné si s žáky formou diskuse ujasnit, zda si z inscenace vzali správná ponaučení a zda tedy bylo dosaženo vytyčených cílů (Josef Maňák, Vlastimil Švec, 2003).

2.6.5 Didaktické hry

Didaktická hra je analogie spontánní činnosti dětí, která sleduje (pro žáky ne vždy zjevným způsobem) didaktické cíle. Může se odehrávat v učebně, tělocvičně, na hřišti, v přírodě. Má svá pravidla, vyžaduje průběžné řízení, závěrečné vyhodnocení. Je určena jednotlivcům i skupinám žáků, přičemž role pedagogického vedoucího mívá široké rozpětí od hlavního organizátora až po pozorovatele. Její předností je stimulační náboj, neboť probouzí zájem, zvyšuje angažovanost žáků na prováděných činnostech, podněcuje jejich tvořivost, spontaneitu, spolupráci i soutěživost, nutí je využívat různých poznatků a dovedností, zapojovat životní zkušenosti. Některé didaktické hry se blíží modelovým situacím z reálného života (Jan Průcha, Eliška Walterová, Jiří Mareš, 2003, str. 43).

Didaktické hry je vhodné zařazovat do výuky v případě, že chceme žáky motivovat či zopakovat učivo. Hry by pak neměly nahrazovat plnohodnotnou výuku či výklad učitele. Vyučující musí zároveň umět zvolit takovou didaktickou hru, která je přiměřená vědomostem a zkušenostem žáků. Dále by vyučující měl mít vytyčený cíl, kterého by mělo být dosaženo hraním didaktické hry a následně by měl být schopen vyhodnotit, zda hra tento cíl skutečně dosáhla. Žáci také musí být dobře obeznámeni se všemi pravidly, které hra obsahuje (Josef Maňák, Vlastimil Švec, 2003).

2.7 Měření finanční gramotnosti

Z dokumentu *Národní strategie finančního vzdělávání 2.0* vyplývá potřeba měření finanční gramotnosti dospělé populace, které Ministerstvo financí v roce 2010 zadala agentuře STEM/MARK, v letech 2015 a 2020 pak společnosti ppm factum research. Výsledky těchto průzkumů jsou důležité pro správnou optimalizaci finančního vzdělávání a zároveň umožňují mezinárodní srovnávání. Dokument *Finanční vzdělávání a jeho vývoj v České republice* (MF, 2019) interpretuje výsledky měření z let 2010 a 2015 tak, že ČR patří mezinárodně mezi mírně podprůměrné v oblasti finančního vzdělání.

Ze srovnání průzkumů z let 2015 a 2020 také vyplývá, že došlo ke zlepšení ekonomické zodpovědnosti, která vyjadřuje obecné postoje občanů k financím, zachycuje jejich nákupní chování a také rozhodování na finančním trhu (Měření finanční gramotnosti 2020, 2020).

V dokumentech *Výsledky měření úrovně finanční gramotnosti dospělé populace České republiky v roce 2015* a *Finanční gramotnost: Zpráva z výzkumu pro Ministerstvo finanční ČR z roku 2020* jsou uvedeny další zajímavé závěry, které mohou vést k optimalizaci výuky. Jedním z nich mohou být finanční znalosti, které u Čechů stagnují. Z obou průzkumů vyplývá, že 48% Čechů vykazuje vysokou nebo spíše vysokou finanční znalost, 52% pak nízkou či spíše nízkou finanční znalost.

Oblast makroekonomie a matematika v průzkumu z roku 2020 ukazuje, že slabé místo Čechů je ve složeném úročení, kdy správně odpovědělo pouze 34% z nich. V oblasti úvěrů je znát mírné zlepšení v povědomí o termínech „p.a.“ a „p.m.“, i přesto, že pouhá pětina dokáže oba termíny správně definovat. Dalším nedostatkem může být znalost zkratky RPSN, kdy 57% lidí stále neví, co RPSN znamená a mezi těmi, co deklarují znalost, se téměř polovina mýlí (ppm factum research, 2020).

Dále máme k dispozici mezinárodní šetření PISA, které proběhlo v roce 2012 a jehož výsledky byly uveřejněny v roce 2014. Do šetření PISA se zapojilo celkem 18 zemí, které jsou uvedeny v tabulce 4. Cílem bylo získat údaje o finanční gramotnosti patnáctiletých žáků a porovnat výsledky s dalšími zeměmi.

Jak je vidět v tabulce 4, nejlepšího průměru dosáhli patnáctiletí žáci ze Šanghaje, Česká republika se pak zařadila na šestou pozici mezi sedm zemí s nadprůměrnými výsledky (Mezinárodní šetření PISA 2012 Finanční gramotnost patnáctiletých žáků, 2014).

Země	Průměrný výsledek
Šanghaj (Čína)	603
Belgie	541
Estonsko	529
Austrálie	526
Nový Zéland	520
Česká republika	513
Polsko	510
Lotyšsko	501
USA	492
Ruská federace	486
Francie	486
Slovinsko	485
Španělsko	484
Chorvatsko	480
Izrael	476
Slovensko	470
Itálie	466
Kolumbie	379

Tabulka 4: Průměrné výsledky žáků podle zemí (Mezinárodní šetření PISA 2012, 2014, vlastní zpracování)

3 Praktická část

3.1 Nakupování je věda

Tato aktivita je založena na porovnávání dvou fiktivních nabídek produktů stejné kategorie, ale jiných charakteristik. Aktivita je vedena formou diskuze a to jak v menší skupině, tak je zde uplatněna i diskuze v rámci celé třídy. Cílem žáků je vést diskusi nad možnými příčinami rozdílu v cenách, spojitostmi mezi náklady na výrobu produktu a cenou. Dále by tato aktivita měla motivovat žáky k tomu, aby hledali souvislosti mezi výrobou, cenou a kvalitou obou produktů v závislosti na jejich popisu. Žáci by následně měli přednést své názory spolužákům a měli by o nich společně diskutovat.

Díky tomu, že této aktivitě dominuje diskuzní metoda, rozvíjí žáci své komunikační dovednosti jako je například vyjádření vlastního názoru, schopnost argumentovat nebo naslouchat ostatním názorům. Žáci také musí porovnávat jednotlivé názory a fakta svých spolužáků a vhodně na ně umět zareagovat. Cílem aktivity by pak mělo být poučení se z diskuze a z jednotlivých názorů všech žáků, nikoliv přesvědčování ostatních spolužáků o svém vlastním názoru.

3.1.1 Pracovní list - Nakupování

Název aktivity: Nakupování je věda

Použité výukové metody: Diskuzní metoda

Potřebný čas: 40 minut

Cílová skupina: 14-15 let

Návaznost na RVP ZV: Člověk, stát a hospodářství - Principy tržního hospodářství

Cíle aktivity: Rozvoj komunikačních dovedností, prohloubení znalostí o tržním hospodářství a tvorbě ceny.

Metodika

Nejprve rozdělíme žáky do skupin po pěti až devíti dětech. Přičemž čím menší počet žáků se nachází ve skupině, tím se lépe zaktivizují i ti žáci, kteří se obvykle méně zapojují do kolektivních aktivit. Pokud vytvoříme menší počet skupin, nemusíme využít všechny přiložené listy. V této fázi rozdáme pracovní listy jednotlivým skupinám. Nyní musíme žákům říct, že se od nich očekává diskuze nad produkty, které jsou popsány v pracovních listech. Nejprve si ve své skupině prodiskutují a připraví argumenty, které následně budou představovat zbytku třídy.

Dále řekneme žákům, aby si představili, že jsou v pozici kupujícího a rozhodují se mezi dvěma produkty, které jsou na pracovním listu. Můžeme se jich zeptat, podle kterých kritérií budou produkty porovnávat a jaké hodnoty jsou pro ně při výběru produktů důležitější.

Následně poskytneme žákům dostatek času na diskuzi ve skupinách a případně můžeme zodpovídat dotazy žáků. Když jsou jednotlivé skupiny připraveny, postupně je poprosíme, zda by mohli krátce představit problém, který řešili a podat ostatním žákům závěry, ke kterým skupina došla. V této fázi dáme prostor ostatním skupinám k vyjádření svých poznatků směrem ke skupině, která představovala svůj problém. Tímto způsobem prostřídáme všechny skupiny.

Zadání: Porovnejte tato trička a společně se zamyslete nad otázkami níže

Modré tričko

Cena: 99,-

Materiál: 60% bavlna, 40% polyester

Vyrobeno v: Číně

Zelené tričko

Cena: 469,-

Materiál: 100% bavlna

Vyrobeno v: České republice

Možné otázky k diskusi:

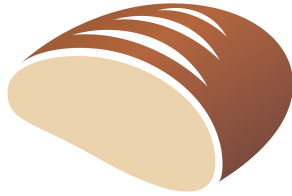
Z jakých důvodů se může lišit cena obou triček?

Které náklady se mohou do cen produktů promítnout?

Proč může být cena modrého trička nižší i přes vzdálenost, ze které je tričko dopraveno?

Prostor pro zaznamenávání nápadů:

Zadání: Porovnejte tyto potraviny a společně se zamyslete nad otázkami níže

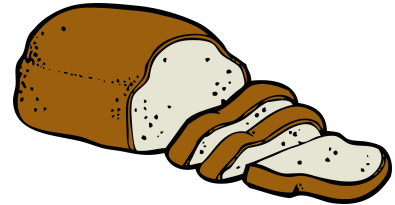

Kváskový chléb (ze zmraženého polotovaru)

Cena: 37,-

Výrobce: Největší pekařství a.s.

Složení: pšeničná mouka, žitná mouka,
voda, kvasnice, sůl, kmín

Kváskový chléb

Cena: 89,-

Výrobce: Nedaleká pekárna s.r.o.

Složení: pšeničná mouka, kvas,
žitná mouka, sůl, kmín, voda

Možné otázky k diskusi:

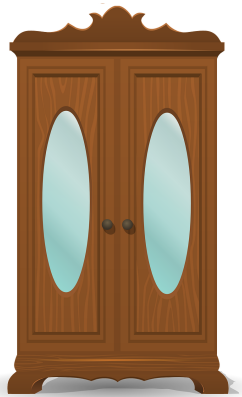
Z jakých důvodů se může lišit cena obou chlebů?

Které náklady se mohou do cen produktů promítnout?

Může být cena spojena s kvalitou produktů?

Prostor pro zaznamenávání nápadů:

Zadání: Porovnejte tyto truhlářské výrobky a společně se zamyslete nad otázkami níže

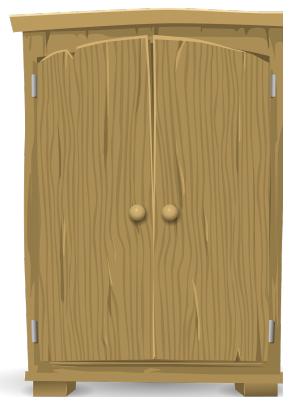

Skříň od truhláře

Cena: 12000,-

Výrobce: Místní truhlářství s.r.o.

Materiál: Dubové dřevo

Skříň z velkoobchodu

Cena: 4300,-

Výrobce: Velkovýrobce a.s.

Materiál: Dřevotříska

Možné otázky k diskusi:

Z jakých důvodů je rozdíl mezi cenami tak veliký?

Které náklady se mohou do cen produktů promítnout?

Může být cena spojena s kvalitou produktů?

Prostor pro zaznamenávání nápadů:

3.2 Svět úvěrů

V této aktivitě se bude každý žák snažit přiřadit náhodně zvolené předměty financování k takovému úvěru, který uzná za nejvhodnější. Tato volba probíhá tak, že si každý žák vezme svou kartičku předmětu financování a položí ji ke zvolenému úvěru. Není tedy možné zjistit, který žák učinil jakou volbu a díky tomu lze v další fázi diskutovat s celou třídou, nad tím, zda existuje lepší varianta, či zda ta nejvhodnější varianta byla zvolena. Žáci by měli prokázat schopnost porovnávat jednotlivé finanční produkty a eliminovat ty, které jsou nevhodné. Dále si žáci vylepší své komunikační a sociální dovednosti. K této aktivitě je také nezbytné ovládat některé nástroje matematického aparátu, přičemž zde žáci nejčastěji uplatní počítání s procenty. Žáci by si díky této aktivitě měli uvědomit rozdíly mezi jednotlivými druhy úvěrů a také, že různé úvěry jsou více či méně vhodné k různým předmětům financování.

3.2.1 Aktivita - Svět úvěrů

Název aktivity: Svět úvěrů

Použité výukové metody: Diskuzní metoda, metoda řešení problému

Potřebný čas: 45 minut

Cílová skupina: 13-14 let

Návaznost na RVP ZV: Člověk, stát a hospodářství - hospodaření, banky a jejich služby

Cíle aktivity: Rozvoj komunikačních dovedností, získání znalostí o úvěrech, financování a úročení.

Metodika

Úvěry, které jsou přiložené níže máme vypsány na tabuli nebo je máme připravené v elektronické podobě tak, aby si je všichni žáci mohli prohlédnout. Nyní můžeme na volný stůl rozmístit rozstříhané kartičky jednotlivých úvěrů, ke kterým budou žáci později pokládat své kartičky předmětů financování. Následně si žáci vyberou alespoň jednu kartičku s předmětem financování a požádáme je, aby si rozmysleli, který úvěr je pro daný předmět nejvhodnější. Žákům poskytneme dostatek času pro zvažování všech alternativ. Když mají žáci vybraný pro ně nejvhodnější úvěr, položí k tomuto úvěru kartičku s předmětem financování. Pokud mají všichni žáci umístěnou kartičku u zvoleného úvěru, můžeme se přesunout k další části aktivity.

V druhé části této aktivity vyučující bere jednotlivé kartičky, představí je i úvěr, ke kterému byla karta přiložena a vyzve třídu k debatě nad správností této volby. Nyní se očekává diskuze celé třídy nad tím, zda je možné zvolit lepší variantu, popřípadě zda byl zvolen nejlepší možný úvěr k dané situaci.

Zadání: Na obr. 1 máš uveden seznam zboží a služeb, na obr. 2 seznam typů úvěrů. Přiřaď k jednotlivým položkám ze seznamu zboží a služeb (obr. 1) typ úvěru, kterými můžeš zboží nebo službu financovat.

 <p>Dům Cena: 4 800 000 Kč</p>	 <p>Dům Cena: 4 300 000 Kč Zvláštní podmínka: Maximální měsíční splátka musí být 27 000 Kč</p>	 <p>Byt Cena: 4 100 000 Kč Zvláštní podmínka: Naleznete co možná nejvýhodnější úvěr</p>
 <p>Pračka Cena: 12 000 Kč</p>	 <p>Nábytek do bytu Cena: 90 000 Kč</p>	 <p>Vánoční dárky Cena: 16 000 Kč</p>
 <p>Auto Cena: 500 000 Kč Zvláštní podmínka: Máme vlastní prostředky - 180 000 Kč</p>	 <p>Motorka Cena: 500 000 Kč Zvláštní podmínka: Máme vlastní prostředky - 350 000 Kč</p>	 <p>Kávovar Cena: 72 000 Kč</p>
 <p>Dovolená u moře Cena: 43 000 Kč</p>	 <p>Dovolená na horách Cena: 80 000 Kč</p>	 <p>Týdenní nákup potravin Cena: 4 500 Kč</p>
 <p>Počítač Cena: 45 000 Kč Zvláštní podmínka: Půjčku lze splatit nejdříve za 6 měsíců</p>	 <p>Notebook Cena: 32 000 Kč</p>	 <p>Rekonstrukce bytu Cena: 600 000 Kč</p>
 <p>Oprava auta Cena: 30 000 Kč</p>	 <p>Venkovní sauna Cena: 180 000 Kč</p>	 <p>Televizor Cena: 15 000 Kč</p>

Obrázek 1: Seznam zboží a služeb

Zadání: Kartičky úvěrů k rozstřihání

A	<p style="text-align: center;">Hypotéční úvěr</p> <p>Výše úvěru: 4 500 000 Kč Měsíční splátka: 24 957 Kč Úroková sazba: 3% p. a. Délka úvěru: 20 let</p>
B	<p style="text-align: center;">Kontokorentní úvěr</p> <p>Výše úvěru: Až 50 000 Kč Lze vrátit pouze celou částku najednou Úroková sazba: 0,05% za každý den z půjčené částky.</p>
C	<p style="text-align: center;">Spotřebitelský úvěr</p> <p>Výše úvěru: 700 000 Kč Měsíční splátka: 8 532 Kč Úroková sazba: 4% p. a. Délka úvěru: 8 let</p>
D	<p style="text-align: center;">Hypotéční úvěr</p> <p>Výše úvěru: 5 000 000 Kč Měsíční splátka: 31 632 Kč Úroková sazba: 4,5% p. a. Délka úvěru: 20 let</p>
E	<p style="text-align: center;">Americká hypotéka</p> <p>Výše úvěru: 2 500 000 Kč Měsíční splátka: 19 900 Kč Úroková sazba: 5,1% p. a. Délka úvěru: 15 let</p>
F	<p style="text-align: center;">Leasing</p> <p>Výše úvěru: 150 000 Kč Měsíční splátka: 8 387 Kč Úroková sazba: 2.5% p. m. Délka úvěru: 24 měsíců</p>
G	<p style="text-align: center;">Spotřebitelský úvěr</p> <p>Výše úvěru: 150 000 Kč Měsíční splátka: 13 048 Kč Úroková sazba: 8% p. a. Délka úvěru: 1 rok</p>

Obrázek 2: Seznam typů úvěrů

3.3 Rozpočet

Žáci si v této aktivitě zopakují základní pojmy, které jsou spojeny s hospodařením domácnosti. Žáci jsou také aktivizováni a lépe motivováni k práci právě díky dlouhodobému cíli, který si každá skupina sama zvolí a zakomponuje jej do fiktivního rozpočtu. Díky této aktivitě žáci pochopí, jakým způsobem je dobré pracovat s přebytkem rozpočtu, jak rozpočet optimalizovat a také, jak přistupovat k vytyčeným cílům. Žáci aktivně pracují s dlouhodobými a krátkodobými cíli a může se zde rozvinout i případná debata o tom, zda je dobré nemít žádný cíl a volné prostředky pouze každý měsíc střídat.

3.3.1 Aktivita - Rozpočet

Použité výukové metody: Diskuzní metoda, metoda řešení problému

Potřebný čas: 45 minut

Cílová skupina: 14-15 let

Návaznost na RVP ZV: Člověk, stát a hospodářství - hospodaření, majetek, vlastnictví

Cíle aktivity: Rozvoj komunikačních dovedností, sestavení rozpočtu domácnosti, prohloubení znalostí o příjmech, výdajích, krátkodobých a dlouhodobých cílech, čtenářská gramotnost

Metodika

První část aktivity spočívá v rozčlenění položek, které vyučující vypíše na tabuli, nebo je má připravené v elektronické podobě, na příjmy a výdaje. Hodnoty těchto položek následně žáci sečtou a zjistí, o jaký typ rozpočtu se jedná. K této aktivitě je nutné znát některé teoretické základy z oblasti rozpočtů, jako je například přebytkový, vyrovnaný či schodkový rozpočet nebo jaké máme typy příjmů a výdajů a je tedy vhodné, aby si v této fázi aktivity žáci mezi sebou předávali své znalosti.

Nyní je čas vytvořit čtyřčlenné nebo pětičlenné skupiny, z nichž každá bude představovat jednu rodinu. Všechny skupiny tedy pracují s jedním rozpočtem, který byl vytvořen celou třídou v předešlé fázi aktivity. Každá skupina si vymyslí dle svého

uvážení cíl, kterého by chtěli s daným rozpočtem dosáhnout a následně zjistí, za jakou dobu by na tento cíl dosáhli.

Cílem poslední části této aktivity je upravit stávající rozpočet tak, aby bylo stanoveného cíle dosaženo v co možná nejkratší době. Každá ze skupin bude nakonec prezentovat svůj upravený rozpočet s vlastním cílem a ukáží ostatním spolužákům, jak by se k cíli dostali. Zde je také možnost rozvinout diskuzi nad tím, zda je řešení optimální.

Příklad

Pro tuto aktivitu můžeme využít námi vytvořený rozpočet či ten, který je zde přiložený a který byl vytvořen na základě níže uvedeného příkladu.

Pan a paní Novotkovi vychovávají dvanáctiletou dceru a pětiletého syna, měsíční nákupy potravin je stojí 10 100 Kč. Celá rodina si ráda užívá výlety, za které obvykle měsíčně vydají 3 300 Kč. Mzda paní Novotkové činí 18 400 Kč a pan Novotka má mzdu ve výši 28 700 Kč. Všichni dohromady žijí ve vlastním bytě a další byt mají jako investici, ze které jim plyne příjem 8 000 Kč, ale za který stále platí měsíční splátky hypotéky ve výši 9 000 Kč. Pan Novotka jezdí každý pracovní den brzo ráno do práce autem a paní Novotková vozí děti druhým autem do školy, a proto mají vysoké náklady na údržbu aut, které jsou ve výši 2 350 Kč a také na naftu, která je přijde na 1 900 Kč měsíčně. Dále mají náklady spojené s užíváním bytu, jako je plyn, za který vydají 2 300 Kč, elektrická energie 1 950 Kč a voda je přijde na 1 300 Kč. Poslední položku tvoří dny, kdy si celá rodina vyrazí užívat zábavu, která je přijde na 3 400 Kč.

- (a) Rozhodněte, jaký typ rozpočtu má rodina Novotkových.
- (b) Stanovte pro rodinu Novotkových nějaký dlouhodobý finanční cíl a navrhnete, jak by tohoto cíle rodina dosáhla.

Řešení příkladu

(a)

Příjmy:		Výdaje:	
Mzda paní Novotkové	18 400 Kč	Splátka hypotéky	9 000 Kč
Mzda pana Novotky	28 700 Kč	Potraviny	10 100 Kč
Pronájem bytu	8 000 Kč	Plyn	2 300 Kč
		Elektrická energie	1 950 Kč
		Voda	1 300 Kč
		Údržba aut	2 350 Kč
		Zábava	3 400 Kč
		Nafta	1 900 Kč
		Výlety s rodinou	3 300 Kč
Celkové příjmy:	55 100 Kč	Celkové výdaje:	35 600 Kč

Tabulka 5: Měsíční rozpočet

Odečtením celkových výdajů od příjmů: $55100 - 35600 = 19500$, zjistíme, že rozpočet rodiny Novotkových je přebytkový.

(b) Dlouhodobým cílem by v tomto případě mohl být například dům za 4 000 000 Kč. Při aktuálním rozpočtu za stále stejných podmínek bychom si tuto částku našetřili za 17,1 let. Rozpočet však můžeme upravit a některé položky úplně vynechat či pouze snížit a tím snížit i dobu, za kterou budeme mít potřebné peníze k dispozici. Například snížením položky výletů s rodinou na 2 200 Kč, snížením výdajů za naftu na 1 400 Kč měsíčně a snížení nákladů na zábavu na 1 000 Kč měsíčně dostaneme celkové měsíční výdaje 31 600 Kč. Roční přebytek bude tedy činit 282 000 Kč namísto 234 000 Kč a celková doba se zkrátí ze 17,1 let na 14,2 let.

3.4 Úvěry

V této aktivitě si žáci zopakují některé typy úvěrů a zároveň si procvičí počítání s procenty. Aktivita se skládá ze tří příkladů zaměřených na počítání úroků při jednoduchém úročení. V první aktivitě mají žáci vypočítat úrok u kontokorentního úvěru se standardem ACT/365. Druhý příklad je zaměřen na spořicí účet a snaží se žáky navést na myšlenku složeného úročení. V posledním příkladě pak žáci rozhodují, který spotřebitelský úvěr je výhodnější.

3.4.1 Pracovní list - Úvěry

Použité výukové metody: Metoda řešení problému

Potřebný čas: 45 minut

Cílová skupina: 14 let

Návaznost na RVP ZV: Člověk, stát a hospodářství - hospodaření. Matematika a její aplikace - procenta

Cíle aktivity: Rozšíření znalostí o některé typy úvěrů, počítání s procenty, znalost jednoduchého a princip složeného úročení, čtenářská gramotnost

Metodika

Tato aktivita je koncipována jako pracovní list a je tedy nutné je natisknout a rozdat jednotlivcům či skupinám žáků. Žáci následně mohou vypracovávat jednotlivé příklady v libovolném pořadí na volný papír. Po vyhotovení všech příkladů, nebo pokud již žáci neví, jak pokračovat, následuje diskuze nad příklady.

Zadání: Vypočítejte zadané příklady**Příklad 1 - Kontokorentní úvěr**

Pan Zajíc měl tento měsíc nečekané výdaje ve výši 40 000 Kč a bohužel nemá žádnou finanční rezervu, ze které by tyto výdaje mohl uhradit. Proto se rozhodl překonat složitější období za pomoci kontokorentního úvěru s roční úrokovou mírou 16.9 %. Pan Zajíc ví, že 15. den v měsíci mu přijde na účet částka 45 000 Kč. Vypočítejte, kolik korun bude činit úrok, jestliže víme, že peníze byly z účtu vybrány 25. den předcházejícího měsíce, který má 30 dní. Pro výpočet použij standard ACT/365.

Příklad 2 - Spořicí účet

Banka nabízí úrokovou sazbu 3% p.a. z částky, kterou bude mít pan Dvořák na spořicí účet. Úroky se připíší na účet na konci roku. Pan Dvořák na začátku roku na tento účet vloží 250 000 Kč. Kolik bude mít celkem peněz na účtu na konci roku?

Otázka k promyšlení: Jak by se celá situace změnila, kdyby se úroky připisovaly na účet každý měsíc a dále by se s částkou úročily?

Příklad 3 - Spotřebitelský úvěr

Pan Havránek se rozhodl vzít si spotřebitelský úvěr na částku 450 000 Kč s dobou splatnosti 8 let. Výběr úvěrů zúžil pouze na dva, mezi kterými se může rozhodnout. Pomůžete mu vybrat ten výhodnější?

Spotřebitelský úvěr č. 1: Banka nabízí spotřebitelský úvěr s dobou splatnosti 8 let a měsíčními splátkami 5 485 Kč. Další náklady, které jsou s úvěrem spojené jsou: poplatek za vedení účtu (90 Kč/měsíc) a poplatek za uzavření smlouvy (1 % z vypůjčené částky).

Spotřebitelský úvěr č. 2: Další banka nabízí spotřebitelský úvěr s dobou splatnosti 8 let a měsíčními splátkami 5 590 Kč. Dalším nákladem, který je s úvěrem spojený je: poplatek za vedení účtu (96 Kč/měsíc).

Řešení:**Příklad 1 - Kontokorentní úvěr**

Úroky jsou zde počítány ze dnů, kdy částka na účtu chyběla, a proto nejprve vypočítáme, že vybraných 40 000 Kč nebylo na účtu 5 dní prvního měsíce a 14 dní druhého. Dohromady tedy 19 dní. Nyní spočítáme poměrnou část roku, kterou vynásobíme úrokovou mírou a vypůjčenou částkou: $\frac{19 \cdot 16,9 \cdot 40000}{365 \cdot 100} = 351,89$. Úrok bude 351,89 Kč.

Příklad 2 - Spořicí účet

V příkladu máme uvedenou roční úrokovou míru, stačí tedy vypočítat: $\frac{3 \cdot 250000}{100}$ a vyjde nám roční úrok 7 500 Kč, ze kterého však musíme odvést daň 15%, čistý úrok se tedy vypočítá jako $7500 \cdot 0,85$. Tento čistý úrok bude 6 375 Kč. Dohromady tedy na konci roku bude na účtu 256 375 Kč.

Otázka k promyšlení by žáky měla navést na myšlenku, že měsíčně připsané úroky se na účtu budou dále s ostatními penězi úročit, a proto úroky, které budou další měsíce přibývat, budou stále větší a tím i částka na konci roku bude větší.

Příklad 3 - Spotřebitelský úvěr

Porovnáváme výhodnost obou úvěrů, proto musíme vypočítat, kolik u každého úvěru celkem za 8 let zaplatíme a porovnáme obě hodnoty.

Spotřebitelský úvěr č.1: Nejprve vypočítáme, kolik zaplatíme měsíčními splátkami za 8 let: $5485 \cdot 12 \cdot 8 = 526560$. Dále musíme spočítat kolik budou stát poplatky za vedení účtu za celých 8 let: $90 \cdot 12 \cdot 8 = 8640$ a poplatek za uzavření smlouvy $\frac{1 \cdot 450000}{100} = 4500$. Celkem pan Havránek zaplatí $526560 + 8640 + 4500 = 539700$.

Spotřebitelský úvěr č.2: Postupujeme obdobně jako u prvního úvěru, vypočítáme si tedy kolik zaplatíme za 8 let ve splátkách: $5590 \cdot 12 \cdot 8 = 536640$ a připočítáme poplatek za vedení účtu za 8 let: $96 \cdot 12 \cdot 8 = 9216$. Celkem pan Havránek u tohoto úvěru zaplatí $536640 + 9216 = 545856$.

Pro pana Havránka je tedy výhodnější spotřebitelský úvěr č.1, který je levnější o $(545856 - 539700): 6\ 156$ Kč .

3.5 Na trhu

Žáci se v této aktivitě ocitnou v rolích prodejců a nakupujících, kteří se pokouší prodat nebo koupit fiktivní zboží či službu. Díky této aktivitě mohou žáci porozumět vztahům mezi nabídkou a poptávkou a pochopit tak základy principu fungování trhu. Dalším poznatkem, který je z této aktivity patrný, je změna cenové hladiny u zvoleného produktu. Pokud na trhu nastane situace, kdy je podstatně méně poptávky než nabídky po jednom produktu, pak cena produktu obvykle klesá. V případě převažující poptávky nad nabídkou pak cena produktu roste. Díky názornému ztvárnění těchto vztahů mohou žáci pochopit, jaký vliv mají tyto základní příčiny inflace na ceny produktů či služeb.

3.5.1 Aktivita - Na trhu

Použité výukové metody: Diskuzní metoda, inscenační metoda

Potřebný čas: 90 minut

Cílová skupina: 14-15 let

Návaznost na RVP ZV: Člověk, stát a hospodářství - principy tržního hospodářství

Metodika

Nejprve potřebujeme, aby žáci ve třídě vymysleli produkt či službu a k tomu odhadli cenu, za kterou by se mohlo toto zboží či služba prodávat. Nyní si žáci najdou dvojice, ve kterých si určí kdo bude prodejce a kdo nakupující a zkusí se dohodnout na koupi jednoho kusu výše zmíněného zboží.

Potom, co všechny dvojice ukončí svou činnost, vyzveme jednoho dobrovolníka, který byl v roli prodávajícího, aby se oddělil od zbytku třídy. Ta bude nyní hrát roli jednotlivých nakupujících. Jediný prodávající žák má k dispozici jeden kus domluveného produktu, který nabízí nakupujícím. Zároveň řekneme nakupujícím žákům, aby si představili, že zboží, pro které si přišli k obchodníkovi nutně potřebují koupit. Nyní by se žáci měli dostat do situace, kdy se nakupující budou předhánět v nabídkách, dokud se prodávající s některým z nakupujících shodne na ceně.

Po skončení této části vyzveme naopak některého žáka, který byl původně v roli kupujícího, aby si představil, že zbytek třídy představuje prodejce onoho zboží a on si má vybrat jednoho z nich, u kterého produkt či službu koupí. Zároveň zbytek třídy uvedeme do situace, kdy nikdo z nich dlouho žádný produkt neprodal a nutně by potřebovali alespoň nějaký zisk. Nyní by žáci měli být v situaci, kdy se prodejci snaží snižovat ceny svého produktu či poskytovat lepší nabídky pro jediného kupujícího.

Zadání:

Třída v první části aktivity vymyslí produkt či službu a odhadne cenu, za kterou by se měl prodávat. V druhé části zrealizuje scénku, která osvětluje základní fungování trhu.

3.6 Tvorba ceny

V této aktivitě se žáci zamyslí nad cenou produktu a nad tím, jak se tvoří cena na základě nákladů na výrobu produktu. Žáci by měli porozumět tomu, že cena produktu nesmí být nižší než jsou náklady na jeho výrobu a také by si měli odnést, že je třeba připočítat si k nákladům marži, která vyjadřuje požadovaný zisk z prodeje. Z přiložené účtenky by si žáci také měli vyvodit, že k základu ceny se při prodeji připočítá daň z přidané hodnoty. Všímavější žáci pak mohou dokonce poukázat na to, že tvorba ceny tímto způsobem nemusí odpovídat cenám, za které by se produkt skutečně na trhu prodával, neboť tento způsob tvorby ceny neuvažuje ceny konkurence a nedává příliš mnoho prostoru pro průzkum poptávky na trhu.

3.6.1 Pracovní list - Tvorba ceny

Název aktivity: Tvorba ceny

Použité výukové metody: Diskuzní metoda, metoda řešení problému

Potřebný čas: 45 minut

Cílová skupina: 14 let

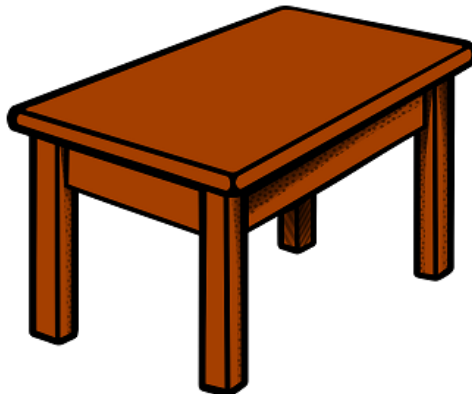
Návaznost na RVP ZV: Člověk, stát a hospodářství - principy tržního hospodářství

Cíle aktivity: Získání znalostí o tvorbě cen z hlediska nákladů, marže a DPH.

Metodika

Tato aktivita je koncipována jako pracovní list určený jednotlivým žákům či menším skupinám. Žáky tedy rozdělíme a rozdáme jim pracovní list, na kterém uvidí stůl a u něho účtenku. Nyní je potřeba žákům vysvětlit, že jejich úkolem je přijít na to, jaké hlavní složky mohou tvořit výslednou cenu produktu. První část aktivity by žákům měla napovědět, že jednou složkou jsou veškeré náklady spojené s výrobou stolu. Žáci by si nyní měli uvědomit, že firmy chtějí za prodej stolu realizovat i nějaký zisk a je tedy třeba si k nákladům přičíst marži, která tento zisk přímo vyjadřuje. Ze samotné účtenky by pak mělo být patrné, že poslední část ceny je tvořena právě DPH.

Zadání: Zjistěte, co vše tvoří celkovou cenu stolu

 Místní truhlářství s.r.o. Pod lesem 1154 Nová ves 558 11			

DIČ: CZ454216785642 15.11.2018 14:22:57			
IČO: 154321231157			

Název	Sazba	Cena	

Stůl hnědý dub	21%	18438.00	

SHRNUTÍ DPH			
Sazba	Cena bez DPH	DPH	Celkem
21%	15 238.00	3 200.00	18 438.00

BKP: 3486100-f52e6458-4da4861-60d48423-ff d5762-t248612			
FIK: 80d46a3-8d6324n36-h863-8k685234523 11-cl			
----- Děkujeme -----			

Napište, co vše je potřeba k výrobě takového stolu:

Vysvětlete, které složky tvoří výslednou cenu stolu:

3.7 Desková hra Finanční svoboda

Jednou z možností jak zvyšovat finanční gramotnost u dětí na 2. stupni základních škol je využití deskové hry s názvem Finanční svoboda, kterou v České republice již mnoho základních a středních škol využívá. Hra si klade za cíl hravou formou zvýšit finanční gramotnost, zejména v oblasti hospodaření s penězi a majetkem a dále rozvíjí povědomí o produktech finančního trhu pro investování.

Jedno z možných omezení však může být počet hráčů, hra je totiž určena pro jednoho až osm hráčů, nicméně při více než čtyřech hráčích se musí hráči seskupit do dvojic. Dalším omezením mohou být časové dotace, kdy herní doba je 90-120 minut, ale při vyšším počtu hráčů a zároveň při neznalosti hry se doba hraní značně prodlouží. Řešením všech těchto problémů může být vlastnictví několika kusů této deskové hry, kdy hráče rozdělíme na menší skupiny, avšak v tom nám může bránit vyšší pořizovací cena.

Hráči se v této hře ocitnou v roli poradce jedné z rodin, které během jejich života pomáhají uzavírat finanční produkty a provází je finančními nástrahami. Je zde několik scénářů, rozdělených podle obtížnosti na tři kategorie. Na začátku je vždy manželskému páru 30 let a hráč s nimi projde hrou dalších 30 let jejich života. Každá rodina má své vlastní cíle, které by měly být splněny do určitého věku manželského páru. Cílem hry je pak splnit všechny vytyčené cíle klientů včas. Důležité je také zmínit, že ve hře se pracuje s fiktivní měnou, která je nazvána „koruny reálné“, zkráceně pak „Kr“ a tato měna během hry neztrácí hodnotu vlivem inflace (Karel Kořený, Finanční svoboda verze 1.5, 2019).

3.7.1 Využití deskové hry Finanční svoboda

Použité výukové metody: Didaktická hra

Potřebný čas: 90-120 minut

Maximální počet žáků: 8 žáků na každý kus deskové hry

Cílová skupina: 14-15 let

Návaznost na RVP ZV: Člověk, stát a hospodářství - majetek, vlastnictví; hospodaření; banky a jejich služby;

3.7.2 Příklad z deskové hry Finanční svoboda

Příkladem nejjednoduššího typu scénáře ve hře je tříčlenná rodina, kdy čistá mzda muže činí 20 500 Kč, mzda ženy 16 000 Kč, výdaje jsou 18 000 Kč a nájemné činí 10 000 Kč. Rodina má také našetřenou hotovost ve výši 500 000 Kč, vlastní 40 podílových listů a mají úvěr 100 000 Kč. Jak je popsáno výše, na začátku hry je každému manželskému páru třicet let a v tomto konkrétním případě má manželský pár dceru ve věku jednoho roku. Rodina si přeje, až dcera povyroste, přestěhovat se do většího a vlastního bytu a proto je jejich prvním cílem získat 3 150 000 Kč na byt 3+1 a to s hypotékou uzavřenou maximálně na 2 500 000 Kč do jejich třiceti devíti let. Také chtějí trávit své stáří na jejich oblíbené chatce uprostřed lesů, proto je jejich druhým cílem její rekonstrukce za 300 000 Kč do čtyřiceti osmi let a posledním cílem je získání finanční svobody, která znamená našetřit 3 000 000 Kč do šedesáti let života, kterými zároveň hra končí (Karel Kořený, Finanční svoboda verze 1.5, 2019).

4 Závěr

Hlavním cílem bakalářské práce bylo vypracovat výukové aktivity podporující výuku finanční gramotnosti na 2. stupni ZŠ. Práce tedy byla určena především vyučujícím, kteří hledají inspiraci při výuce finanční gramotnosti.

Teoretická část bakalářské práce se zabývala vymezením pojmů z oblasti finanční gramotnosti a dále zde byla věnována pozornost jednotlivým dokumentům, které se zabývají tím, která témata a do jaké hloubky se mají vyučovat na 2. stupni základních škol. Dalším důležitým dokumentem, kterým se práce zabývala je *Metodická doporučení pro výuku finanční gramotnosti* (Hessová, 2013), který poukazuje na důležitost několika doporučení, kterými je dobré se při výuce řídit. Autor se v práci dále věnoval jednotlivým aktivizujícím výukovým metodám, jejichž znalost byla při tvorbě aktivit nezbytná.

V praktické části bakalářské práce se autor zabýval samotnou tvorbou výukových aktivit. Tyto aktivity finanční gramotnosti byly vypracovány na základě teoretických poznatků, které byly popsány v teoretické části bakalářské práce. Aktivity byly také vytvořeny v návaznosti na to, jak jsou témata definována v *Rámcovém vzdělávacím programu pro základní vzdělávání* (MŠMT, 2021). Autor se snažil vytvořit aktivity v souladu s metodickými doporučeními popsány v dokumentu *Metodická doporučení pro výuku finanční gramotnosti* (Hessová, 2013) a zároveň v souladu s aktivizujícími výukovými metodami, díky kterým mohou být aktivity pro žáky zábavné a zároveň se snaží efektivně předávat poznatky žákům.

5 Seznam použité literatury a zdrojů

Knihy

Hesová, A. (2013). *Metodická doporučení pro výuku finanční gramotnosti*. Národní ústav pro vzdělávání.

Jankovcová, M., Koudela, J., & Průcha, J. (1989). *Aktivizující metody v pedagogické praxi středních škol*. Státní pedagogické nakladatelství.

Maňák, J., & Švec, V. (2003). *Výukové metody*. Paido.

Nováková, J. (2014). *Aktivizující metody výuky*. Univerzita Karlova, Pedagogická fakulta.

Průcha, J., Mareš, J., & Walterová, E. (2003). *Pedagogický slovník*. Portál.

Internetové zdroje

MF, MPO, MŠMT. (2007). *Systém budování finanční gramotnosti na základních a středních školách*. Dostupné z: http://www.nuov.cz/uploads/SBFG_finalni_verze.pdf

MF. (2017). *Standard finanční gramotnosti*. Dostupné z: <https://www.mfcr.cz/cs/aktualne/aktuality/2017/standard-financni-gramotnosti-29163>

MF. (2019). *Finanční vzdělávání a jeho vývoj v České republice*. Dostupné z: <https://financnigramotnost.mfcr.cz/cs/pro-odborniky/strategicke-dokumenty>

MF. (2019). *Národní strategie finančního vzdělávání 2.0*. Dostupné z: <https://1url.cz/EK0c7>

MF. (2020). *Měření finanční gramotnosti 2020*. Dostupné z: <https://www.mfcr.cz/cs/aktualne/aktuality/2020/mereni-financni-gramotnosti-2020-38802>

MŠMT. (2021). *Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání*. Dostupné z: <https://www.msmt.cz/file/56051/>

Palečková, J., Řezáčová, L., Tomášek, V. (2014). *Mezinárodní šetření PISA 2012 Finanční gramotnost patnáctiletých žáků*. Česká školní inspekce.

Dostupné z: http://www.csicr.cz/html/PISA-FG/resources/_pdfs_/Zprava_PISA_financni_gramotnost_.pdf

Potužníková, E., Tomášek, V. (2004). *Netradiční úlohy: Problémové úlohy mezinárodního výzkumu PISA*. Dostupné z: <https://1url.cz/9K7U7>

ppm factum research. (2015). *Výsledky měření úrovně finanční gramotnosti dospělé populace České republiky 2015*.

Dostupné z: https://financnigramotnost.mfcr.cz/assets/cs/media/PSFV_2015_Vysledky-mereni-financni-gramotnosti.pdf

ppm factum research. (2020). *Finanční gramotnost: Zpráva z výzkumu pro Ministerstvo financí ČR*. Dostupné z: https://www.mfcr.cz/assets/cs/media/PSFV_Zprava_2020_Financni-gramotnost-2020.pdf

6 Seznam obrázků a tabulek

Seznam obrázků

1	Seznam zboží a služeb	37
2	Seznam typů úvěrů	38

Seznam tabulek

1	Výchova k občanství (RVP ZV, 2021, vlastní zpracování)	17
2	Člověk a svět práce (RVP ZV, 2021, vlastní zpracování)	18
3	Matematika a její aplikace (RVP ZV, 2021, vlastní zpracování)	18
4	Průměrné výsledky žáků podle zemí (Mezinárodní šetření PISA 2012, 2014, vlastní zpracování)	29
5	Měsíční rozpočet	41